Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: »Ypperstepræsten« – »Tolderen« – »Synderinden«

Citation: Kierkegaard, Søren: ”»Ypperstepræsten« – »Tolderen« – »Synderinden«”, i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 11*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2006 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/sks-yts-txt-shoot-id6e5bdc92-8b77-4b65-b144-b59b5071295f.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 11

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Læs CC0-erklæringen

* »Ypperstepræsten« – »Tolderen« – »Synderinden«

tre Taler

ved Altergangen om Fredagen

Af

S. KIERKEGAARD

Kjøbenhavn
Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno
1849

Forord

»Hiin Enkelte, hvem jeg med Glæde og Taknemlighed kalder *min* Læser«, modtage Gaven. Vistnok er det at give saligere end det at modtage; men er dette saa, er jo just den Givende i een Forstand den Trængende, trængende til den Salighed at give; og naar saa er, er jo Dens Velgjerning den største, Dens, der modtager – og saa er det jo dog saligere at modtage end at give.

Han modtage den! Hvad jeg første Gang, da jeg udsendte den lille Bog, der (jvf. *To opbyggelige Taler 1843* Forordet) blev sammenlignet, og ogsaa bedst kunde sammenlignes med »en ubetydelig lille Blomst, i Skjul af den store Skov«, hvad jeg den Gang troede at see, det seer jeg atter »hvorledes hiin Fugl, som jeg kalder *min* Læser, pludselig faaer Øie paa den, kaster sig ned paa sin Vinge, plukker den af og tager den til sig«; eller, fra den anden Side og i et andet Billede, jeg seer atter hvad jeg den Gang saae, hvorledes den lille Bog »gaaer sin Gang ad eensomme Veie eller eensom ad de alfare ..... indtil den endelig træffer hiin Enkelte, hvem jeg kalder *min* Læser, hiin Enkelte, hvem den søger, efter hvem den ligesom udstrækker sine Arme«: det er, jeg saae og seer, at den lille Bog modtages af hiin Enkelte, hvem den søger, og som søger den.

Først i September 1849.

S. K.

I

Hebr. IV, 15

Bøn

Hvor skulde vi gaae hen, hvis ikke til Dig, Herre Jesus Christus! Hvor skulde den Lidende finde Medlidenhed, hvis ikke hos Dig, og hvor den Angergivne, ak, hvis ikke hos Dig, Herre Jesus Christus!

Hebr. IV, 15. **Thi vi have ikke en Ypperste-Præst , som ei kan have Medlidenhed med vore Skrøbeligheder, men en saadan, som er forsøgt i alle Ting i lige Maade, dog uden Synd.**

Min Tilhører, hvad enten Du selv har været, muligt er, en Lidende, hvad eller Du har lært Lidende at kjende, maaskee i den skjønne Hensigt at ville trøste: dette har Du vistnok ofte hørt, dette der er Lidendes almindelige Klage »Du forstaaer mig ikke, o, Du forstaaer mig ikke, Du sætter Dig ikke i mit Sted; var Du i mit Sted, eller kunde Du sætte Dig i mit Sted, kunde Du ganske sætte Dig i mit Sted, og altsaa ganske forstaae mig, saa vilde Du tale anderledes.« Du vilde tale anderledes, dette vil efter den Lidendes Mening sige, ogsaa Du vilde indsee og forstaae, at der ingen Trøst er.

Altsaa dette er Klagen; den Lidende klager næsten altid over, at Den, der vil trøste ham, ikke sætter sig i hans Sted. Vistnok har ogsaa den Lidende bestandigt nogen Ret; thi intet Menneske oplever ganske det Samme som et andet Menneske, og selv om saa var, det er nu engang den almindelige og fælles Grændse for hvert Menneske særligen, ikke ganske at kunne sætte sig i et andet Menneskes Sted, selv med sin bedste Villie ikke ganske at kunne fornemme, føle, tænke som et andet Menneske. Men i en anden Forstand beholder den Lidende Uret, forsaavidt han vil, at dette skal betyde, at der ingen Trøst er for Lidende; thi det kunde jo ogsaa betyde, at hver Lidende skal søge at finde Trøsten i sig selv, det er hos Gud. Det var vel slet ikke Guds Villie, at det ene Menneske skulde kunne finde fuldstændig Trøst hos det andet; det er tvertimod Guds velbehagelige Villie, at hvert Menneske skal søge den hos ham, at, naar de Trøstegrunde, som Andre byde, blive ham smagløse, at han saa søger til Gud, følgende Skriftens Ord: haver Salt i Eder selv og holder Fred med hverandre. O, Du Lidende, o, og Du, som maaskee oprigtigt og velmeent ønsker at trøste: strider dog ikke den unyttige Strid med hinanden! Du Medlidende, viis Du sand Medlidenhed, ved ikke at gjøre Fordring paa ganske at kunne sætte Dig i den Andens Sted; og Du Lidende, viis sand Skjønsomhed ved ikke at fordre det Umulige af den Anden – der er jo dog Een, der ganske kan sætte sig i Dit som i enhver Lidendes Sted: den Herre Jesus Christus.

Derom tale de forelæste hellige Ord. »Vi have ikke en Ypperstepræst, som ei kan have Medlidenhed med vore Skrøbeligheder«, det er, vi have en saadan, som kan have Medlidenhed med vore Skrøbeligheder; og videre »vi have en saadan, som er forsøgt i alle Ting i lige Maade«. Dette er nemlig Betingelsen for at *kunne* have sand Medlidenhed – thi den Uerfarne og Uforsøgtes Medlidenhed er Misforstaaelse, oftest en for den Lidende mere eller mindre besværlig og saarende Misforstaaelse – dette er Betingelsen, at være forsøgt i lige Maade. Naar saa er, saa kan man ogsaa ganske sætte sig i den Lidendes Sted; og naar man er forsøgt i alle Ting i lige Maade, saa kan man sætte sig ganske i enhver Lidendes Sted. En saadan Ypperstepræst have vi, der *kan* have Medlidenhed. Og at Han *maa* have Medlidenhed, det seer Du jo deraf, at det var af Medlidenhed, at Han blev forsøgt i alle Ting i lige Maade: Medlidenhed var det jo der bestemte Ham til at komme til Verden; og det var atter Medlidenhed, det var for at kunne have sand Medlidenhed, at Han, efter fri Beslutning, blev forsøgt i alle Ting i lige Maade, Han som ganske kan sætte sig og ganske satte sig i Dit, i mit, i vort Sted.

Derom ville vi tale i det foreskrevne korte Øieblik.

Christus satte sig ganske i Dit Sted. Han var Gud og blev Menneske – saaledes satte han sig i Dit Sted. Det er jo nemlig hvad sand Medlidenhed saa gjerne vil, den vil saa gjerne ganske sætte sig i den Lidendes Sted for ret at kunne trøste. Men det er tillige hvad menneskelig Medlidenhed ikke formaaer; kun guddommelig Medlidenhed formaaer det – og Gud blev Menneske. Han blev Menneske; og Han blev det Menneske, der af Alle, Alle ubetinget har lidt meest; der var aldrig født, der skal eller kan aldrig fødes det Menneske, der skal lide som Han. O, hvilken Betryggelse for Hans Medlidenhed, o, hvilken Medlidenhed at give en saadan Betryggelse! Medlidende aabner Han sin Favn for alle Lidende; kommer hid, siger Han, Alle I, som lide og ere besværede; kommer hid til mig, siger Han: og Han indestaaer for hvad Han siger, thi Han – dette er Indbydelsen anden Gang – Han var ubetinget den meest Lidende. Stort allerede om menneskelig Medlidenhed vover sig til at lide næsten lige saa meget som den Lidende: men af Medlidenhed, for at sikkre Trøsten, at lide uendelig mere end den Lidende, hvilken Medlidenhed! Den menneskelige Medlidenhed gyser dog gjerne tilbage, bliver helst, deeltagende, paa den trygge Strandbred; eller om den vover sig ud, den vil dog ikke gjerne gaae slet saa langt ud som der, hvor den Lidende er: men hvilken Medlidenhed at gaae længere ud! Du Lidende, hvad fordrer Du? Du fordrer, at den Medlidende skal ganske sætte sig i Dit Sted: og Han, Medlidenheden, Han satte sig ikke blot ganske i Dit Sted, Han kom til at lide uendelig meget mere end Du! O, for en Lidende seer dette maaskee stundom, mismodigt, næsten saa forrædersk ud, at Medlidenheden holder sig lidt tilbage: men her, her er Medlidenheden bag ved Dig i den uendelig større Lidelse!

Han satte sig, Han kan sætte sig ganske i Dit Sted, Du Lidende, hvo Du end er. – Er det timelig og jordisk Bekymring, Armod, Sorg for Udkommet og hvad dertil hører: ogsaa Han har lidt Hunger og Tørst, og just i de vanskeligste Øieblikke af Hans Liv, hvor Han tillige kjæmpede aandeligt, i Ørkenen og paa Korset; og til daglig Brug eiede Han ikke mere end Lilien paa Marken og Fuglen under Himlen – saa meget eier dog vel ogsaa den Fattigste! Og Han, der blev født i en Stald, svøbt i Klude, lagt i en Krybbe, Han havde sit Liv igjennem ikke det, hvortil Han kunde hælde sit Hoved – saa meget Huusly har dog vel ogsaa den Huusvilde! Skulde Han saa ikke ganske kunne sætte sig i Dit Sted og forstaae Dig! – Eller er det Hjertesorg: ogsaa Han havde engang Venner, eller rettere, Han meente engang at have dem; men da saa Afgjørelsen kom, da forlode de Ham alle, dog nei ikke alle, der blev to tilbage, den ene forraadte Ham, den anden fornegtede Ham! Ogsaa Han havde engang Venner, eller Han meente engang at have dem, de sluttede sig saa nær til Ham, de stredes endog om, hvo der skulde indtage Pladsen paa Hans høire og hvo paa Hans venstre Side, indtil saa Afgjørelsen kom, og Han, istedetfor at hæves til Thronen, ophøiedes paa Korset: da bleve tvende Røvere mod deres Villie tvungne til at indtage den ledige Plads ved Hans høire og den ledige Plads ved Hans venstre Side! Mener Du ikke, at Han kan ganske sætte sig i Dit Sted! – Eller er det Sorg over Verdens Ondskab, over hvad Modstand Du og det Gode maa lide, dersom det ellers blot er ganske vist, at det i Sandhed er Dig, der vil det Gode og Sande: o, i denne Henseende vilde Du, et Menneske, dog vel ikke vove at sammenligne Dig med Ham, Du, en Synder, dog vel ikke vove at sammenligne Dig med Ham, den Hellige, der først oplevede disse Lidelser – saa Du i det Høieste kan lide i Lighed med Ham – og evigt helligede disse Lidelser – altsaa ogsaa Dine, hvis Du ellers lider i Lighed med Ham – Han, som blev foragtet, forfulgt, forhaanet, bespottet, bespyttet, hudflettet, mishandlet, martret, korsfæstet, forladt af Gud korsfæstet under almindelig Jubel: hvad Du end har lidt, og hvo Du end er, mener Du ikke, at Han ganske kan sætte sig i Dit Sted! – Eller er det Sorg over Verdens Synd og Ugudelighed, Sorg over, at Verden ligger i det Onde, Sorg over, hvor dybt Mennesket faldt, Sorg over, at Guld er Dyd, at Magt er Ret, at Mængde er Sandhed, at kun Løgn har Fremgang, og kun det Onde seirer, at kun Selvkjerlighed elskes, at kun Middelmaadighed velsignes, at kun Klogskab agtes, at kun Halvhed anprises, og kun Usselhed lykkes: o, i denne Henseende vilde Du, et Menneske, dog vel ikke vove at sammenligne Din Sorg med den Sorg, der var i – Verdens Frelser, som skulde Han ikke ganske kunne sætte sig i Dit Sted! – Og saaledes i Henseende til enhver Lidelse.

Og derfor Du Lidende, hvo Du end er, slut Dig ikke fortvivlet inde med Dine Lidelser, som kunde Ingen end ikke Han forstaae Dig; raab ei heller utaalmodig paa Dine Lidelser, som vare de saa frygtelige, at end ikke Han formaaede ganske at sætte sig i Dit Sted: formast Dig ikke til denne Usandhed, betænk, at Han ubetinget og uden al Sammenligning ubetinget var den af alle Lidende meest Lidende. Thi vil Du vide, hvo der er den meest Lidende, nu saa lad mig sige Dig det. Ikke den tause Fortvivlelses dulgte Skrigen, og ikke, hvad der forfærder Andre, Skrigets Høirøstethed gjør Udslaget, nei lige det Modsatte. Den er ubetinget den meest Lidende, om hvem det – derved at han gjør det – i Sandhed er sandt, at han ubetinget ingen anden Trøst har end den: at trøste Andre; thi dette og kun dette er Sandhedens Udtryk for, at i Sandhed Ingen kan sætte sig i hans Sted, samt at det er Sandhed i ham. Og saaledes med Ham, den Herre Jesus Christus; Han var ikke en Lidende, der søgte Trøst hos Andre, endnu mindre, at Han fandt den hos Andre, endnu mindre, at Han klagede over ikke at finde den hos Andre, nei Han var *den* Lidende, hvis eneste, ubetinget hvis eneste Trøst var at trøste Andre. See her er Du kommet til Lidelsernes Høieste, men ogsaa til Lidelsernes Grændse, hvor Alt vender sig om; thi Han, just Han er »Trøsteren«. Du klager over, at Ingen kan sætte sig i Dit Sted; beskjeftiget Dag og Nat med den Tanke, falder det Dig, kan jeg tænke, maaskee aldrig ind, at Du skulde trøste Andre: og Han, »Trøsteren«, Han er den Eneste, om hvem det i Sandhed gjaldt, at Ingen kunde sætte sig i Hans Sted – hvor sandt, hvis Han havde klaget saaledes! – Han, »Trøsteren«, i hvis Sted Ingen kunde sætte sig, Han kan ganske sætte sig i Dit og i enhver Lidendes Sted. Var det Sandhed, at slet Ingen kan sætte sig i Dit Sted, nu vel, saa beviis det; der er saa for Dig kun Eet tilbage, bliv selv Den, der trøster Andre.

Dette er det eneste Beviis, der kan føres for, at det er Sandhed, at Ingen kan sætte sig i Dit Sted. Saa længe Du taler om, at Ingen kan sætte sig i Dit Sted, saa længe er Du ikke ubetinget enig med Dig selv derom, ellers vilde Du idetmindste tie. Men selv om Du taug, saa længe det ikke virker til, at Du paatager Dig at trøste Andre, saa længe er Du ikke ubetinget enig med Dig selv om, at Ingen kan sætte sig i Dit Sted; Du sidder saa dog blot hen i taus Fortvivlelse, atter og atter beskjeftiget med den Tanke, at Ingen kan sætte sig i Dit Sted, det er, Du maa i ethvert Øieblik gjøre denne Tanke fast, det er, den er ikke fast, Du er ikke ubetinget enig med Dig selv derom, det er, det er ikke ganske Sandhed i Dig. Dog sandt kan dette jo heller ikke være i noget Menneske, at Ingen, ubetinget Ingen kan sætte sig i hans Sted; thi just Han, Jesus Christus, i hvis Sted Ingen hverken ganske eller blot nogenledes kan sætte sig, just Han kan sætte sig ganske i Dit Sted.

Han satte sig ganske i Dit Sted, hvo Du end er, Du, som forsøges i Fristelse og Anfægtelse, Han kan sætte sig ganske i Dit Sted, »forsøgt i alle Ting i lige Maade«.

Som med den Lidende, saaledes med den Fristede og Anfægtede, ogsaa han klager gjerne over, at Den, der vil trøste eller raade eller advare ham, ikke forstaaer ham, ikke ganske kan sætte sig i hans Sted. »Var Du i mit Sted« siger han »eller kunde Du sætte Dig i mit Sted, kunde Du forstaae, med hvilken rædsom Magt Fristelsen omspænder mig, kunde Du forstaae, hvor frygteligt Anfægtelsen spotter enhver min Anstrengelse: saa vilde Du dømme anderledes. Men Du, som ikke selv fornemmer det, Du kan sagtens tale roligt derom, sagtens benytte Leiligheden til at føle Dig selv bedre, fordi Du ikke faldt i Fristelsen, ikke laae under for Anfægtelsen, det er, fordi Du hverken forsøgtes i det Ene eller i det Andet. Var Du i mit Sted!«

O, min Ven, strid ikke nogen unyttig Strid, der kun yderligere forbittrer Dig selv og en Anden Livet: der er dog Den, som ganske kan sætte sig i Dit Sted, den Herre Jesus Christus, der, »efterdi han leed og selv blev fristet, kan komme dem til Hjælp, som fristes« (Hebr. 2, 18); der er Den, der ganske kan sætte sig i Dit Sted, Jesus Christus, som lærte enhver Fristelse i Sandhed at kjende, derved, at Han bestod i enhver Fristelse. – Er det Sorg for Næring, og ganske bogstaveligen i strengeste Forstand Sorg for Næring, saa Hungersdøden truer: ogsaa Han fristedes saaledes; er det den dumdristige Voven, der frister: ogsaa Han fristedes saaledes; er det til at affalde fra Gud Du fristes: ogsaa Han fristedes saaledes; ganske kan Han sætte sig i Dit Sted, hvo Du end er. Fristes Du i Eensomheden: ogsaa Han, hvem den onde Aand jo førte ud i Eensomheden for at friste Ham. Fristes Du i Verdens Forvirring: ogsaa Han, hvis gode Aand forhindrede Ham i, at Han ikke trak sig tilbage fra Verden, før Han havde fuldkommet sin Kjerligheds Gjerning. Fristes Du i Afgjørelsens store Øieblik, naar det gjælder at forsage Alt: ogsaa Han; eller er det i det næste Øieblik, hvor Du fristes til at fortryde, at Du offrede Alt: ogsaa Han. Fristes Du, segnende under Muligheden, til at ønske, at Farens Virkelighed dog snart var forhaanden: ogsaa Han; fristes Du, forsmægtende, til at ønske Dig Døden: ogsaa Han. Er Fristelsen den, at være forladt af Menneskene: ogsaa Han fristedes; er den den – dog nei, den Anfægtelse har dog vel intet Menneske oplevet, den Anfægtelse at være forladt af Gud; men Han fristedes saaledes. Og saaledes paa enhver Maade.

Og derfor Du, der fristes, hvo Du end er, forstum ikke i Fortvivlelse, som var Fristelsen overmenneskelig, og Ingen kunde forstaae den; udmal ei heller utaalmodigt Din Fristelses Størrelse, som kunde end ikke Han ganske sætte sig i Dit Sted! Thi vil Du vide, hvad der fordres for i Sandhed at kunne bedømme, hvor stor en Fristelse i Sandhed er, nu saa lad mig sige Dig det. Der fordres: at Du har bestaaet i Fristelsen. Først da faaer Du Sandheden at vide om, hvor stor Fristelsen var; saa længe Du ikke har bestaaet i den, veed Du kun Usandheden, kun hvad Fristelsen, just for at friste, indbilder Dig om, hvor frygtelig den er. At fordre Sandhed af Fristelsen, det er for meget forlangt; Fristelsen er en Bedrager og Løgner, der vel vogter sig for at sige Sandhed, thi dens Magt er just Usandheden. Vil Du have Sandheden ud af den, om hvor stor den virkelig er, saa maa Du see at blive den Stærkere, see at bestaae i Fristelsen: saa faaer Du Sandheden at vide, eller Du faaer Sandheden ud af den. Og derfor er der kun Een, som i Sandhed ganske nøiagtigt kjender enhver Fristelses Størrelse, og ganske kan sætte sig i Enhvers Sted, der bliver fristet: Han, der selv blev forsøgt i alle Ting i lige Maade, fristet, men som bestod i enhver Fristelse. Tag Dig da iagt, mere og mere lidenskabeligt at skildre og klage over Fristelsens Størrelse: med hvert Skridt fremad Du gjør ad den Vei, anklager Du blot mere og mere Dig selv. Et Forsvar for Dig, at Du ligger under for Fristelsen, lader sig heller ikke føre paa den Maade, ved mere og mere overdrevent at beskrive Fristelsens Størrelse; thi Alt, hvad Du saaledes siger, er Usandhed, da Du kun kan faae Sandheden at vide ved at bestaae i Fristelsen. Maaskee kunde et andet Menneske hjælpe Dig, hvis Du vil lade Dig hjælpe, et andet Menneske, der blev fristet paa samme Maade, men bestod i Fristelsen; thi han veed Sandheden. Men selv om der intet andet Menneske er, som kan sige Dig Sandheden: der er dog Een, som ganske kan sætte sig i Dit Sted, Han, der blev forsøgt i alle Ting i lige Maade, fristet, men som bestod i Fristelsen. Af Ham vil Du kunne faae Sandheden at vide, dog kun paa det Vilkaar, at Han seer, at det er Dit redelige Forsæt at ville bestaae i Fristelsen. Og naar Du saa har bestaaet i Fristelsen, saa vil Du ganske kunne forstaae Sandheden. Saa længe Du ikke har bestaaet i Fristelsen, klager Du over, at Ingen ganske kan sætte sig i Dit Sted – thi dersom Du har bestaaet i Fristelsen, saa vilde det jo være Dig det Samme, ikke Noget at klage over, om saa var, at Ingen kunde sætte sig i Dit Sted. Denne Klagen er en Opfindelse af den Usandhed, som er i Fristelsen; og denne Usandheds Mening er, at skulde Nogen ganske forstaae Dig, da maatte det være En, som ogsaa laae under for Fristelsen, saa altsaa I Tvende forstode hinanden – i Usandheden. Er dette at »forstaae« hinanden? Nei, her er Grændsen, hvor Alt vender sig om: der er kun Een, som i Sandhed kan sætte sig ganske i Enhvers Sted, der fristes – og

Han kan det just fordi Han ene bestod i enhver Fristelse. Men tillige, o, glem det ikke, Han kan ganske sætte sig i Dit Sted.

Han satte sig ganske i dit Sted, blev forsøgt i alle Ting i lige Maade – **dog uden Synd.** Altsaa i denne Henseende satte Han sig ikke i Dit Sted, kan Han ikke sætte sig ganske i dit Sted, Han, den Hellige, hvor skulde det være muligt! Er Forskjellen uendelig mellem Gud, som er i Himlen, og Dig, som er paa Jorden: Forskjellen er uendelig større mellem den Hellige og Synderen.

O, og dog, ogsaa i denne Henseende, om end paa en anden Maade, satte Han sig ganske i Dit Sted. Thi naar Han, naar Forsonerens Lidelse og Død er Fyldestgjørelsen for Din Synd og Skyld – naar den er Fyldestgjørelsen, saa træder den jo i Stedet for Dig, eller Han, Fyldestgjøreren, træder i Dit Sted, i Dit Sted lidende Syndens Straf, at Du maatte frelses, i dit Sted lidende Døden for Dig, at Du maatte leve: satte og sætter Han sig saa ikke ganske i dit Sted? Her er det jo endnu bogstaveligere, at Han ganske sætter sig i Dit Sted, end som vi talte derom i det Foregaaende, hvor der blot betegnedes, at Han ganske kunde forstaae Dig, medens Du dog bliver paa Dit Sted og Han paa sit Sted. Men Forsoningens Fyldestgjørelse betyder jo, at Du træder til Side, og at Han indtager Dit Sted: sætter Han sig saa ikke ganske i Dit Sted?

Hvad er nemlig »Forsoneren« Andet end en Stedfortræder, som ganske sætter sig i Dit og i mit Sted; og hvilken er Forsoningens Trøst anden end denne, at Stedfortræderen fyldestgjørende sætter sig ganske i Dit og i mit Sted! Saa naar den straffende Retfærdighed her i Verden eller hisset i Dommen søger det Sted, hvor jeg Synder staaer med al min Skyld, med mine mange Synder – da træffer den ikke mig; jeg staaer ikke mere paa det Sted; jeg har forladt det; der staaer en Anden i mit Sted, en Anden, som ganske sætter sig i mit Sted; jeg staaer frelst ved Siden af denne Anden, ved Siden af Ham, min Forsoner, der ganske satte sig i mit Sted: hav Tak derfor, Herre Jesus Christus!

M. T., en saadan Medlidenhedens Yppersteprræst have vi: hvo Du end er, og hvorledes Du end lider, Han kan ganske sætte sig i Dit Sted; hvo Du end er, og hvorledes Du end fristes, Han kan ganske sætte sig i Dit Sted; hvo Du end er, o Synder, som vi Alle ere, Han sætter sig ganske i Dit Sted! Du gaaer nu op til Alteret, Brødet rækkes Dig atter og Vinen, Hans hellige Legeme og Blod, atter til evigt Pant paa, at Han ved sin Lidelse og Død satte sig ogsaa i Dit Sted, at Du bag Ham frelst, Dommen forbi, maa indgaae til Livet, hvor igjen Han har beredet Dig Sted.

II

Luc. XVIII, 13

Bøn

Herre Jesus Christus, lad Du Din hellige Aand ret oplyse og overbevise os om vor Synd, saa vi ydmygede, med nedslagent Blik erkjende, at vi staae langt, langt borte, og sukke: Gud vær mig Synder naadig; men da lade Du ved Din Naade ogsaa os vederfares efter Dit Ord om hiin Tolder, der gik op til Templet for at bede: han gik retfærdiggjort hjem til sit Huus.

Luc. XVIII, 13. **Og Tolderen stod langt borte , og vilde end ikke opløfte Øinene til Himmelen, men slog sig paa sit Bryst og sagde: Gud vær mig Synder naadig!**

A. T., de forelæste hellige Ord ere, som Du veed, af Evangeliet om Pharisæeren og Tolderen: Pharisæeren er Hykleren, der bedrager sig selv og vil bedrage Gud, Tolderen den Oprigtige, hvem Gud retfærdiggjør. Men der gives jo ogsaa en anden Art Hykleri, Hyklere, der ligne Pharisæeren, medens de dog have valgt Tolderen til Forbilledet, Hyklere, der, efter Skriftens Ord om Pharisæeren, »stole paa sig selv, at de ere retfærdige, og foragte Andre«, medens de dog danne deres Skikkelse i Lighed med Tolderen, skinhelligt staae langt borte, ikke som Pharisæeren, der stolt stod for sig selv, skinhelligt slaae Øiet til Jorden, ikke som Pharisæeren, der stolt vendte Blikket mod Himlen, skinhelligt sukke »Gud vær mig Synder naadig«, ikke som Pharisæeren, der stolt takkede Gud, at han var retfærdig – Hyklere, der, som Pharisæeren gudsbespottelig sagde i sin Bøn

»jeg takker Dig Gud, at jeg ikke er som denne Tolder«, skinhelligt sige: jeg takker Dig Gud, at jeg ikke er som denne Pharisæer. Ak ja, vistnok er dette saaledes; Christendommen kom ind i Verden og lærte Ydmyghed, men ikke Alle lærte Ydmyghed af Christendommen, Hykleriet lærte at forandre Maske og blev det samme, eller rettere endnu værre. Christendommen kom ind i Verden og lærte, at Du ikke skal stolt og forfængeligt søge den øverste Plads ved Gjestebud, men sætte Dig nederst – og snart sad Stolthed og Forfængelighed forfængeligt nederst tilbords, den samme Stolthed og Forfængelighed, o, nei, ikke den samme, en endnu værre. Saa kunde man maaskee mene, at det var fornødent at vende dette og næsten alle Evangelierne om, i Betragtning af at Hykleriet og Stoltheden og Forfængeligheden og det verdslige Sind kan ville vende Forholdet om. Og hvad skulde saa vel det hjælpe? Det kan dog kun være en sygelig Skarpsindigheds, en forfængelig Kløgts Mening, at ville være saa kløgtig, at den ved Kløgt kan forhindre Misbrug. Nei, der er kun Eet, som overvinder og mere end overvinder, fra Først af uendelig har overvundet al Underfundighed, Evangeliets Eenfold, der eenfoldigt ligesom lader sig bedrage, og dog eenfoldigt vedbliver at være det Eenfoldige. Og ogsaa dette er det Opbyggelige ved Evangeliets Eenfold, at det Onde ikke kunde faae Magt over det til at gjøre det kløgtigt, eller faae Magt over det til at det vilde være kløgtigt. Sandeligen, det Onde har allerede vundet een og en meget betænkelig Seier, naar det har bevæget Eenfolden til at ville være kløgtig – for at sikkre sig. Thi sikkret, evig sikkret er kun Eenfolden ved eenfoldigt at lade sig bedrage, hvor klart den end gjennemskuer Bedraget.

Saa lader os da i de foreskrevne korte Øieblikke eenfoldigt betragte Tolderen. Han er gjennem alle Tider blevet fremstillet som Forbilledet for en oprigtig og gudfrygtig Kirkegjænger. Og dog synes det mig, at han endnu nærmere forholder sig til det at gaae til Alters, han der sagde »Gud vær mig Synder naadig« – er det ikke som gik han nu op til Alteret! han om hvem der siges »han gik retfærdiggjort hjem i sit Huus« – er det ikke som gik han nu hjem fra Alteret!

Tolderen *stod langt borte.* Hvad vil det sige? Det vil sige, at staae for sig selv, ene med sig selv for Gud – saa er Du langt borte, langt borte fra Menneskene, og langt borte fra Gud, med hvem Du dog er ene; thi i Forholdet til et Menneske er det saaledes, at naar Du er ene med ham, er Du ham nærmest, naar der ere Andre tilstede, er Du længere borte, men i Forhold til Gud er det saaledes, at naar der er Flere tilstede, synes det Dig, som er Du Gud nærmere, og først naar Du bogstavelig er ene med ham, opdager Du, hvor langt borte Du er. O, om Du end ikke er en saadan Synder som Tolderen, hvem ogsaa den menneskelige Retfærdighed dømmer skyldig: dersom Du er ene med Dig selv for Gud, saa staaer Du ogsaa langt borte. Saasnart der er Nogen mellem Gud og Dig, skuffes Du let, som var Du ikke saa langt borte; ja selv om saa var, at Den eller De, der for Dig ere imellem Gud og Dig, i Dine Tanker ere bedre og fuldkomnere end Du: Du er dog ikke saa langt borte, som naar Du er ene for Gud. Saasnart der kommer Nogen mellem Gud og Dig, ligegyldigt enten det er En, Du anseer for fuldkomnere end Dig, eller En, Du anseer for ufuldkomnere, saa faaer Du en bedragersk Maalestok, den menneskelige Sammenlignings Maalestok. Det er da, som kunde det dog udmaales, hvor langt Du er borte, og saa er Du ikke langt borte.

Men Pharisæeren, som jo, efter Skriftens Ord, »stod for sig selv,« stod han da ikke langt borte? Ja, hvis han i Sandhed havde staaet for sig selv, saa havde han ogsaa staaet langt borte; men han stod ikke i Sandhed for sig. Evangeliet siger, han stod for sig selv og takkede Gud, »at han ikke var som de andre Mennesker.« Og naar man har de andre Mennesker med sig, saa staaer man jo ikke for sig selv. Just deri laae Pharisæerens Stolthed, at han stolt brugte de andre Mennesker til at maale sin Afstand fra dem, at han ikke vilde for Gud slippe Tanken om de andre Mennesker, men holde denne Tanke fast, for saa stolt at staae for sig selv – i Modsætning til de andre Mennesker; men det er jo ikke at staae for sig selv, mindst er det at staae for sig selv for Gud.

Tolderen stod langt borte. Sig sin Skyld og Brøde bevidst var det maaskee gjort lettere for ham ikke at fristes af den Tanke om de andre Mennesker, hvilke han jo maatte tilstaae vare bedre end han. Dog derom ville vi Intet afgjøre; men vist er det, han havde glemt alle Andre. Han var ene, ene med Bevidstheden om sin Skyld og Brøde, han havde ganske glemt, at der jo dog ogsaa vare mange andre Toldere end han, han var som var han den eneste. Han var ikke ene med sin Skyld lige over for et retfærdigt Menneske, han var ene for Gud: o, det er at være langt borte. Thi hvad er længere borte fra Skyld og Synd end Guds Hellighed – og saa, selv en Synder, at være ene med den: er det ikke at være uendelig langt borte!

Og han ville end ikke opløfte Øinene til Himlen, altsaa han slog Øiet ned. Ja, hvad Under vel! O, selv legemligt er der jo i det Uendelige Noget, som overvælder et Menneske, idet hans Øie Intet kan faae at fæste sig paa, man kalder dets Virkning Svimmelhed – saa maa man lukke Øinene: og Den, der, ene med sin Skyld og sin Synd, veed, at hvis han slog Øiet op, seer han Guds Hellighed, intet Andet, han lærer vel at slaae Øiet ned; eller han saae maaskee op og saae Guds Hellighed – og han slog Øiet ned. Han saae ned, saae sin Elendighed; og tungere end Søvnen paa den Udmattedes Øielaag, tungere end Dødens Søvn tynger, tyngede Forestillingen om Guds Hellighed hans Øie ned; som den Udmattede, ja som den Døende, saaledes formaaede han ikke at løfte Øiet op.

Han vilde end ikke opløfte Øinene til Himlen; men han – der med nedslagent Blik, *ind*advendt, kun *ind*saae

sin egen Elendighed – *saae heller ikke til Siden,* som Pharisæeren, der saae »denne Tolder«; thi vi læse jo: han takkede Gud, at han ikke var som denne Tolder. Denne Tolder, ja det er just den Tolder, om hvem vi tale; det er jo de to Mennesker, der gik op til Templet for at bede. Skriften siger ikke: der gik to Mennesker sammen op til Templet for at bede – nu, det havde heller ikke været Selskab for Pharisæeren at gaae op til Templet i Selskab med en Tolder; og i Templet synes de da saa langt som muligt fra at være i Selskab, Pharisæeren staaer for sig selv, Tolderen staaer langt borte: og dog, dog, Pharisæeren saae Tolderen, denne Tolder, men Tolderen – o, vel fortjener Du i udmærket Forstand at kaldes denne Tolder! – Tolderen saae ikke Pharisæeren; da Pharisæeren kom hjem, vidste han godt, at denne Tolder havde været i Kirke, men denne Tolder vidste ikke af, at Pharisæeren havde været i Kirke. Stolt fandt Pharisæeren en Tilfredsstillelse i at see Tolderen; ydmygt saae Tolderen Ingen, heller ikke denne Pharisæer, med nedslagent, med indadvendt Blik var han i Sandhed: for Gud.

Og han slog sig for sit Bryst og sagde: Gud vær mig Synder naadig. O, m. T., naar et Menneske i Ørkenens Eensomhed overfaldes af et glubende Dyr, saa kommer det vel af sig selv med Skriget; og naar Du paa den afsides Vei falder mellem Røvere, saa opfinder Skrækken selv Skriget. Saaledes ogsaa med hvad der er uendelig Forfærdeligere. Naar Du er ene; ene paa det Sted, som er eensommere end Ørkenen – thi selv i den eensomste Ørken var det dog muligt at der kunde komme et andet Menneske; ene paa det Sted, som er eensommere end den meest afsides Vei, hvor det dog var muligt, at der kunde komme en Anden; ene i Enkeltheden eller som den Enkelte og lige over for Guds Hellighed: saa kommer Skriget af sig selv. Og naar Du ene for Guds Hellighed har lært, at det hjælper Dig ikke, om Dit Skrig vilde kalde nogen Anden til Hjælp, at *der,* hvor Du er den Enkelte, der er bogstaveligen ingen Anden end Du, at det er det umuligste af Alt, at *der* kunde være eller komme nogen Anden end Du: saa opfinder Forfærdelsen, som Nød har opfundet Bønnen, den opfinder dette Skrig »Gud vær mig Synder naadig«. Og Skriget, Sukket er saa oprigtigt i Dig – ja, hvorledes skulde det ikke være det! Hvad Hykleri skulde der vel være i, at Den, for hvem Afgrunden aabner sig i Havsnød, at han skriger; selv om han veed, at Stormen spotter hans spæde Stemme, og at Fuglene derude høre ligegyldigt paa ham, han skriger alligevel, i den Grad er Skriget sandt og Sandhed. Saaledes ogsaa med hvad der i en ganske anden Forstand er uendelig Forfærdeligere, Forestillingen om Guds Hellighed, naar man, selv Synder, er ene for den – hvad Hykleri skulde der vel være i dette Skrig: Gud være mig Synder naadig! Naar blot Faren og Forfærdelsen er virkelig, saa er Skriget altid oprigtigt, dog derhos, Gud være lovet, ei heller forgjeves.

Pharisæeren derimod var ikke i Fare, han stod stolt og tryg, selvtilfreds, af ham hørtes der intet Skrig; hvad vil dette sige? det vil tillige sige noget ganske Andet: han var heller ikke for Gud.

Og nu Slutningen. *Tolderen gik retfærdiggjort hjem i sit Huus.*

Han gik retfærdiggjort hjem i sit Huus. Thi ogsaa om denne Tolder gjælder det jo dog, hvad Skriften siger om alle Toldere og Syndere, at de holdt sig *nær* til Christum: just ved at staae langt borte holdt han sig nær til Ham, medens Pharisæeren i formastelig Nærgaaenhed stod langt, langt borte. Saaledes vender Billedet sig om. Det begynder med, at Pharisæeren staaer nær, Tolderen langt borte; det ender med at Pharisæeren staaer langt borte, Tolderen nær. – Han gik retfærdiggjort hjem i sit Huus. Thi han slog Øiet ned; men det nedslagne Blik *seer* Gud, og det nedslagne Blik er Hjertets *Opløftelse.* Intet Blik er jo saa skarpsynet som Troens, og dog er Troen, menneskelig talt, blind; thi Fornuft, Forstand er, menneskelig talt, det Seende, men Troen er mod Forstand. Saaledes er det nedslagne Blik seende, og hvad det nedslagne Blik betyder: Ydmygelse, Ydmygelse er Opløftelse. Billedet vender sig atter om, idet de Tvende gaae hjem fra Templet: Den, der opløftedes, det var Tolderen, dermed endte det; men Pharisæeren, der begyndte med stolt at opløfte sit Øie til Himlen, ham staaer Gud imod, og Guds Modstand er tilintetgjørende Nedtrykkelse. I fordums Tider var det ikke som nu, at den Stjernekyndige opfører den Bygning i Høiden, fra hvilken han vil iagttage Stjernerne, i fordums Tid grov han ned i Jorden for at finde Stedet til at iagttage Stjernerne: i Forholdet til Gud er der ingen Forandring skeet, skeer der ingen – at opløftes til Gud er kun muligt ved at stige ned; saalidet som Vandet forandrer sin Natur og løber op ad Bjergene, saa lidet kan det lykkes et Menneske at opløfte sig til Gud – ved Stolthed. – Han gik retfærdiggjort hjem i sit Huus. Thi Selvanklagen er *Retfærdiggjørelsens* Mulighed. Og Tolderen anklagede sig selv. Der var Ingen, der anklagede ham; det var ikke den borgerlige Retfærdighed, der greb ham i Brystet og sagde »Du er en Forbryder«; det var ikke de Mennesker, hvilke han maaskee bedrog, der sloge ham for Brystet og sagde »Du er en Bedrager« – men han slog sig for sit Bryst og sagde: Gud vær mig Synder naadig; han anklagede sig selv, at han var en Synder for Gud. Billedet vender sig atter om. Pharisæeren, der langt fra at anklage sig selv, stolt roste sig selv – idet han gaaer bort, er han anklaget for Gud; han veed ikke af det, men idet han gaaer bort, anklager han sig selv for Gud: Tolderen begyndte med at anklage sig selv. Pharisæeren gaaer hjem med den nye, i strengeste Forstand himmelraabende Synd, med een Synd mere foruden al sin tidligere, som han beholdt: Tolderen gik retfærdiggjort hjem. For Gud »at ville gjøre sig retfærdig«, det er nemlig just at angive sig selv som skyldig; men for Gud »at slaae sig paa sit Bryst, sigende Gud være mig Synder naadig«, det er just at retfærdiggjøre sig, eller det er dog Betingelsen for, at Gud skal erklære Dig retfærdiggjort.

Saaledes med Tolderen. Men nu Du, m. T.! Ligheden tilbyder sig saa nær. Fra at have skriftet gaaer Du til Alteret. Men at skrifte det er just *at staae langt borte;* jo oprigtigere Du skrifter, jo længere borte staaer Du – og desto sandere, at Du saa knæler ved Alteret, da at knæle er som et Sindbillede paa det at staae langt

borte, langt borte fra Den, der er i Himlene, fra hvem altsaa Afstanden er den størst mulige, naar Du knælende synker til Jorden – og dog er Du ved Alteret Gud nærmest. – At skrifte det er just at *slaae Øiet ned,* ikke at ville løfte Blikket til Himlen, ikke at ville see nogen Anden; jo oprigtigere Du skrifter, desto mere vil Du slaae Øiet ned, desto mindre vil Du see nogen Anden – og desto sandere, at Du saa knæler ved Alteret, da det at knæle ned er det end stærkere Udtryk for hvad det er at slaae Øiet ned, thi Den, der kun slaaer Øiet ned, staaer dog selv endnu noget opreist – og dog er ved Alteret Dit Hjerte opløftet til Gud. – At skrifte det er just *at slaae sig for sit Bryst,* og, uden at forstyrres for meget af Tanken om de enkelte Synder, at samle Alt, kortest og sandest, i Eet: *Gud vær mig Synder naadig;* jo inderligere Du skrifter, desto mere vil al Din Skriften ende i denne tause Betegnelse, at Du slaaer Dig for Dit Bryst, og i dette Suk: Gud vær mig Synder naadig – og desto sandere, at Du saa knæler ved Alteret, en Knælende, der udtrykker, at han fordømmende sig selv kun beder om Naade – og dog er ved Alteret Retfærdiggjørelsen.

Han gik retfærdiggjort hjem i sit Huus. Og Du, m. T., naar Du fra Alteret vender hjem til dit Huus, da hilser from Deeltagelse Dig med dette Ønske: til Lykke og Velsignelse, forvisset om, at Du ved Alteret fandt Retfærdiggjørelse, at Besøget blev Dig til Lykke og Velsignelse. Nu, førend Du gaaer op til Alteret, det samme Ønske: at det maatte blive Dig til Lykke og Velsignelse. O, det naturlige Menneske finder meest Tilfredsstillelse i at staae opreist: Den, der i Sandhed lærte Gud at kjende, og ved at lære Gud at kjende lærte sig selv at kjende, han finder kun Salighed i at falde paa sine Knæe, tilbedende naar han tænker paa Gud, angergiven naar han tænker paa sig selv. Byd ham hvad Du vil, han begjerer kun Eet, liig hiin Qvinde, der dog valgte – ikke den bedste Deel, o nei, hvor kan her være Tale om Sammenligning! – nei der, efter Skriftens Ord, valgte den gode Deel, da hun satte sig ved Frelserens Fødder – han begjerer kun Eet: at knæle ved Hans Alter.

III

Luc. VII, 47

Bøn

Herre Jesus Christus, for retteligen at kunne bede Dig om Alt, bede vi Dig først om Eet: hjælp os, at vi maatte elske Dig meget, forøg Kjærligheden, opflam den, luttre den. O, og denne Bøn vil Du høre, Du der jo dog ikke – grusomt – saaledes er Kjerlighed, at Du kun er Gjenstanden, ligegyldig ved, om Nogen elsker Dig eller ikke; Du der jo ikke – i Vrede – saaledes er Kjerlighed, at Du kun er Dommen, nidkjer, hvo der elsker Dig og hvo ikke. O, nei saaledes er Du ikke, saa vilde Du ogsaa kun indgyde Frygt og Angest, det vilde saa være forfærdeligt »at komme til Dig«, frygteligt »at blive i Dig«, og saa var Du jo ikke selv den fuldkomne Kjerlighed, der udjager Frygt. Nei, forbarmende, eller kjerligt, eller i Kjerlighed er Du jo Kjerlighed saaledes, at Du selv elsker Kjerligheden frem, der elsker Dig, opelsker den til at elske Dig meget.

Luc. VII, 47. **Derfor , siger jeg Dig, ere hendes mange Synder hende forladne; thi hun elskede meget.**

M. T., Du veed, om hvem Talen er, at den er om hiin Qvinde, hvis Navn er: Synderinden. »Da hun fornam, at Christus sad tilbords i en Pharisæers Huus, hentede hun en Alabaster-Krukke med Salve; og hun stod bag ved hos hans Fødder, græd og begyndte at væde hans Fødder med Taarer og aftørrede dem med sit Hovedhaar, og kyssede hans Fødder, og salvede dem med Salve.«

Ja, hun elskede meget. Thi der gives jo Modsætninger, som ere hinanden imod paa Liv og Død, eller det er dog for den ene af Modsætningerne som den frygteligste Tilintetgjørelse at nærme sig den anden. Saaledes naar man er en Synder, eller en Synderinde – at nærme sig den Hellige, at blive aabenbar lige over for Ham, altsaa i Hellighedens Belysning. O, ikke flyer Natten mere skrækket tilbage for Dagen, der vil tilintetgjøre den, og hvis der gives Spøgelser, ikke skrækker et Gjenfærd angestfuldere sammen, naar det gryer ad Dag, end Synderen gyser tilbage for den Hellige, der, som Dagen, gjør Alt aabenbart. Saa længe han kan, flyer Synderen, unddrager sig saa længe han kan fra denne Gang til Døden, for dette Møde med Lyset, opfindsom i skulkende Undskyldning og Udflugt og Bedrag og Besmykkelse. Men hun elskede meget; og hvad er det

stærkeste Udtryk for at elske meget? det er, at hade sig selv – *hun gik ind til den Hellige.* Hun, en Synderinde! Ak, en Qvinde; i en Qvinde er dog Undseelsens Magt den stærkeste, stærkere end Livet, hellere slipper hun Livet, end at hun slipper Undseelsen. Sandt nok, denne Undseelse burde jo have afholdt hende fra, forhindret hende i at synde; men saa dog igjen vel ogsaa sandt: naar saa en Qvinde atter kommer til sig selv, saa er Undseelsen kun desto mægtigere, knusende, tilintetgjørende. Maaskee var det Dette, der gjorde hende Gangen til Tilintetgjørelsen lettere, at hun var tilintetgjort. Og dog, menneskelig talt, kunde der endnu være Tale om Skaansel; o, endog en Synder, der i Sandhed har tilstaaet sig selv, eller dog veed det med sig selv, at han er tilintetgjort, han skaanede dog maaskee sig selv, hvis han Ansigt til Ansigt skulde blive aabenbar for den Hellige; han skaanede sig selv, det vil sige, saa meget elskede han dog endnu sig selv. Men hun – er der da ingen Skaansel, slet ingen? nei der er ingen Skaansel! – hun hadede sig selv: hun elskede meget. – Hun gik ind til den Hellige *i Pharisæerens Huus,* hvor de mange Pharisæer vare samlede, der vilde dømme hende, ogsaa saaledes, at det var Forfængelighed, afskyelig Forfængelighed især af en Qvinde, at trænge sig frem med sin Synd, hun som skulde skjule sig for alle Menneskers Øine, i en Afkrog af Verden. Hun kunde have vandret Verden rundt og været vis paa intetsteds at finde saa streng en Dom, som den der ventede hende i Pharisæerens Huus af de stolte Pharisæer; og paa den anden Side, der er maaskee dog ingen Lidelse saa beregnet paa at martre just en Qvinde som Spottens Grusomhed, der ventede hende i Pharisæerens Huus af de stolte Pharisæer. Men hun – er der da ingen Medlidenhed, der sparer hende for denne Grusomhed? nei, der er ingen Medlidenhed! – hun hadede sig selv: hun elskede meget. – Hun gik ind til den Hellige, i Pharisæerens Huus, *til Gjestebudet.* Til Gjestebud! Du gyser, Du gyser tilbage fra at følge hende; hvor gysende det er, overbevises Du let om, thi Du vil bestandigt fristes til at glemme, at det Hele foregaaer ved et Gjestebud, at det ikke er et »Sorrigs-Huus« men et »Gjestebuds-Huus«. Ved et Gjestebud kommer der en Qvinde ind; hun medbringer en Alabaster-Krukke med Salve – ja, det svarer til Gjestebudet; hun sætter sig ved en af Gjesternes Fødder – og græder: det svarer ikke til Gjestebudet. I Sandhed, hun forstyrrer Gjestebudet, denne Qvinde! Ja, men det forstyrrede ikke hende, denne Synderinde, hun der, vistnok ikke uden at gyse, ikke uden at gyse tilbage, dog gik fremad til Gjestebudet – og til Bekjendelsen; hun hadede sig selv: hun elskede meget. O, tungt som intet Andet hviler Syndens tunge Hemmelighed paa et Menneske; der er kun Eet, som er tungere: at skulle gaae til Bekjendelsen. O, frygtelig som ingen anden Hemmelighed er Syndens Hemmelighed; der er kun Eet, som er endnu frygteligere: Tilstaaelsen. Derfor har menneskelig Medlidenhed deeltagende opfundet, hvad der kan lindre og understøtte denne svære Fødsel. Paa det hellige Sted, hvor Alt er stille alvorsfuld Høitidelighed, og i et skjultere Indelukke derinde, hvor Alt er Taushed som Gravens, og Skaansomhed som Dommen over de Afdøde: der tilbydes Synderen Leilighed at bekjende sin Synd. Og menneskelig Medlidenhed opfandt Lindring, at Den, der modtog Bekjendelsen, var skjult, at Synet af ham ikke skulde gjøre det for tungt – ja, for tungt for Synderen at lette sin Samvittighed. Tilsidst opfandt menneskelig Medlidenhed, at der end ikke behøvedes en saadan Bekjendelse, eller en saadan skjult Hører; for Gud i Løndom, der jo dog alligevel veed Alt, skulde Bekjendelsen kun være, og kunde da forblive skjult i Ens Inderste. Men ved et Gjestebud – og en Qvinde! Et Gjestebud; det er ikke noget skjult afsides Sted, ei heller er Belysningen et Halv-Dunkel, ei heller er Stemningen som mellem Gravene, og de Hørende hverken tause eller usynlige tilstede. Nei, dersom Dølgsmaal og Skumring og Afsideshed og Alt hvad dertil hører i Forhold til det at bekjende sin Synd er Lindring: et Gjestebud det var dog den grusomste Opfindelse. Hvo er da denne Grusomme, at vi med vore Bønner kunne formilde ham til at skaane hende? Ingen, ingen Grusoms Opfindelse var saa grusom, Sligt opfandt kun hun, Synderinden; hun – o, ellers er dog den Grusomme Een, Den, der pines, en Anden! – hun opfandt selv Marteren, var selv den Grusomme, hun hadede sig selv: hun elskede meget.

Ja, hun elskede meget. »Hun satte sig ved Christi Fødder, vædede dem med Graad, aftørrede dem med sit Hovedhaar« – hun udtrykker: jeg formaaer bogstaveligen slet Intet, Han formaaer ubetinget Alt. Men dette er jo at elske meget. Naar man selv mener at formaae Noget, kan man vel nok elske, men man elsker ikke meget; og i samme Grad som man mener selv at formaae mere, i samme Grad elsker man mindre. Hun derimod elskede meget. Hun gjør ikke Ord, ei heller at hun forsikkrer – o, kun altfor ofte svigefulde Udtryk, der saa let gjør en ny Forsikkring fornøden, at det virkelig er, som man forsikkrer. Hun forsikkrer ikke, hun handler: hun græder, hun kysser Hans Fødder. Hun er ikke betænkt paa at standse sine Taarer, nei, at græde er jo hendes Gjerning. Hun græder; det er ikke hendes Øine, men med sit Hovedhaar er det Hans Fødder hun aftørrer: hun formaaer bogstaveligen slet Intet, Han ubetinget Alt – hun elskede meget. O, evige Sandhed, at Han formaaer ubetinget Alt; o, ubeskrivelige Sandhed i denne Qvinde, o, ubeskrivelige Sandhedens Magt i denne Qvinde, der mægtigt udtrykker Afmagten, at hun formaaer bogstaveligen Intet: hun elskede meget.

Ja, hun elskede meget. Hun sidder grædende ved Hans Fødder: hun har ganske glemt sig selv, glemt enhver forstyrrende Tanke i hendes eget Indre, er ganske stille, eller stillet, som det syge Barn, der stilles ved Moderens Bryst, hvor det græder ud og glemmer sig selv; thi ikke lykkes det at glemme saadanne Tanker og dog huske paa sig selv, skal det lykkes, maa man glemme sig selv – derfor græder hun, og alt som hun græder, glemmer hun sig selv. O, salige Graad, o, at der i at græde ogsaa er denne Velsignelse: er Glemsel! Hun har ganske glemt sig selv, glemt Omgivelsen med alt dens Forstyrrende; thi umuligt at glemme en saadan Omgivelse, naar man ikke glemmer sig selv, det var jo en Omgivelse som beregnet paa frygteligt og qvalfuldt at erindre hende om sig selv: men hun græder, og alt som hun græder, glemmer hun sig selv. O, salige Selvforglemmelsens Taarer, naar det at hun græder, naar ikke engang det mere erindrer

hende om, hvorover hun græder: saaledes har hun ganske glemt sig selv. Men det sande Udtryk for det at elske meget er jo just ganske at glemme sig selv. Naar man husker sig selv, kan man vel elske, men ikke elske meget; og i samme Grad som man mere husker sig selv, i samme Grad elsker man mindre. Dog hun har ganske glemt sig selv. Men jo større Tilskyndelsen i samme Øieblik er til at erindre eller tænke paa sig selv – naar man dog glemmer sig selv og tænker paa den Anden: desto mere elsker man. Saaledes er det jo Tilfældet i Forhold af Kjerlighed mellem Menneske og Menneske, om end disse Forhold ikke ganske svare til hvad her er Talen om, medens de dog kunne belyse det. Den, der i det Øieblik, da han selv er meest beskjeftiget, i det Øieblik, der er ham selv det kostbareste, glemmer sig selv og tænker paa en Anden, han elsker meget; Den, der, selv hungrig, glemmer sig selv og giver den Anden det ringe Forraad, som kun er nok for Een, han elsker meget; Den, der, i Livsfare, glemmer sig selv og overlader den Anden den eneste Redningsplanke, han elsker meget. Og saaledes ogsaa Den der i det Øieblik, da Alt i hans eget Indre og Alt omkring ham ikke blot erindrer ham om ham selv, men vil tvinge ham mod hans Villie til at huske paa sig selv – naar han dog glemmer sig selv, han elsker meget, som hun gjorde det. »Hun sidder ved hans Fødder, salver dem med Salve, aftørrer dem med sit Hovedhaar, kysser dem – og græder«. Hun siger Intet, er altsaa heller ikke hvad hun siger; men hun er hvad hun ikke siger, eller hvad hun ikke siger det er hun, hun *er* Betegnelsen, som et Billede: hun har glemt Mælet og Sproget og Tankernes Uro og, hvad der end mere er Uro, glemt dette Selv, glemt sig selv, hun den Fortabte, der nu er fortabt i sin Frelser, fortabt i Ham hviler ved Hans Fødder – som et Billede. Og det er næsten som betragtede Frelseren selv et Øieblik hende og Sagen saaledes, som var hun ikke et virkeligt Menneske, men et Billede. Vistnok for at gjøre Anvendelsen paa de Tilstedeværende desto mere indtrængende taler Han ikke *til* hende, Han siger ikke »Dig tilgives dine mange Synder, fordi Du elskede meget«, Han taler *om* hende, Han siger: hende ere hendes mange Synder forladne, fordi hun elskede meget; skjøndt hun er nærværende, er det næsten som var hun en Fraværende, det er næsten som forvandlede Han hende til et Billede, en Parabel, næsten som sagde Han: Simon, jeg haver Noget at sige Dig. Der var engang en Qvinde, hun var en Synderinde. Da Menneskens Søn en Dag sad tilbords i en Pharisæers Huus, kom ogsaa hun derind. Pharisæerne spottede og dømte hende, at hun var en Synderinde. Men hun satte sig ved Hans Fødder, salvede dem med Salve, aftørrede dem med sit Hovedhaar, kyssede dem og græd – Simon, jeg vil sige Dig Noget: hende bleve hendes mange Synder forladne, fordi hun elskede meget. Det er næsten som en Fortælling, en hellig Fortælling, en Parabel – og dog foregaaer i samme Øieblik paa Stedet det Samme virkeligt.

Men *»hende bleve jo ogsaa hendes mange Synder forladne«* – og hvorledes kunde dette udtrykkes stærkere, sandere end derved, at det er Alt glemt, hun den store Synderinde forvandlet til et Billede. Idet der siges: Dig forlades Dine Synder, o hvor let kommer da ikke Erindringen tilbage i hende om sig selv, hvis hun ikke først var styrket ved denne uendelige Glemsel: hende bleve hendes mange Synder forladne. »Hun elskede meget«, derfor glemte hun ganske sig selv; hun glemte ganske sig selv, »derfor bleve hende hendes mange Synder forladne« – glemte, ja de ligesom druknedes med hende i Glemsel, hun forvandles til et Billede, hun bliver en Erindring, dog ikke at den erindrer hende om hende selv, nei, som hun glemte det ved at glemme sig selv, har ogsaa den, ikke længst men strax, glemt hvad hun hedder, hendes Navn er: Synderinden, hverken mere eller mindre.

Og vilde nu Nogen sige: der var dog noget Selvkjerligt i denne Qvindes Kjerlighed; Pharisæerne opholdt sig jo ogsaa over, at hun nærmede sig til Christus, og sluttede deraf noget Ufordeelagtigt om Ham, at Han ingen Prophet var – dette udsatte hun Ham altsaa for, hun med sin Kjerlighed, det er, med sin Selvkjerlighed. Vilde Nogen sige: der var dog noget Selvkjerligt i denne Qvindes Kjerlighed, i Trangen elskede hun jo dog i Grunden sig selv. Vilde Nogen tale saaledes, da vilde jeg svare: naturligviis, og derpaa tilføie: Gud bedre det, det er nu engang ikke anderledes – og saa tilføie: Gud forbyde, at jeg nogensinde fordristede mig til at ville elske min Gud eller min Frelser anderledes; thi var der intet i den Forstand Selvkjerligt i denne min Kjerlighed, saa vilde jeg vel indbilde mig, at jeg kunde elske dem uden at trænge til dem – og for denne Formastelse bevare Gud mig!

M. T., denne Qvinde var en Synderinde. Pharisæerne dømte hende, de dømte endog Christum, at Han vilde indlade sig med hende, de dømte – og just deraf – at Han ingen Prophet var, end sige da Verdens Frelser, medens Han just derved viste sig som Verdens Frelser. Denne Qvinde var en Synderinde – dog blev hun og er et Forbillede; salig Den, som ligner hende i at elske meget! Syndernes Forladelse, hvilken Christus tilbød medens Han levede, vedbliver fra Slægt til Slægt at tilbydes Alle i Christo. Det siges til Alle, hver især, Dine Synder ere Dig forladte; de modtage Alle, hver især, ved Alteret Pantet paa, at Synderne ere dem forladte: salig Den, der ligner Synderinden i at elske meget! Thi om det end siges til Alle, det er dog kun sandt, naar det siges til Den, der, som hiin Qvinde, elskede meget! Det er sandt, Dine Synder ere Dig forladte i Christo; men dette Sande, som ogsaa derfor siges til hver især, er dog i en anden Forstand endnu ikke sandt, det maa gjøres til Sandhed af hver især. Saaledes er hiin Qvinde et evigt Billede; ved sin store Kjerlighed gjorde hun sig, om jeg saa tør sige, uundværlig for Frelseren. Thi at der er Syndernes Forladelse, hvad Han erhvervede, det gjør hun til Sandhed, hun som elskede meget. Du kan derfor vende det, hvorledes Du vil, og siger dog i Grunden det Samme. Du kan prise hende salig, at hendes mange Synder bleve hende forladte, og Du kan prise hende salig, at hun elskede meget: i Grunden siger Du det Samme – naar Du da vel lægger Mærke til, at Den, hun elskede meget, just var Christus, og naar Du da tillige ikke glemmer, at Christus er Naaden og Naadens Giver. Hvad er det nemlig for en Prøve, i hvilken hendes Kjerlighed forsøges, i

Henseende til hvad er det hun kan siges at elske meget, hvad er det hun elsker mindre? Er Prøven den: at elske Christum høiere end Fader og Moder, Guld og Gods, Ære og Anseelse? Nei, Prøven, hvori denne Qvinde forsøges, er: at elske sin Frelser mere end sin Synd. O, der var maaskee Den, som elskede Christum mere end Fader og Moder og Guld og Gods og Ære og Liv, og dog elskede sin Synd mere end sin Frelser, elskede den, ikke i Betydning af at ville blive i den, vedblive at synde, men i Betydning af ikke ret at ville bekjende den. Frygteligt er det i en vis Forstand, men sandt er det, og Enhver, der har blot noget Kjendskab til det menneskelige Hjerte, vil sande det: der er Intet, som et Menneske hænger saa fortvivlet fast ved, som ved sin Synd. Og derfor er en fuldkommen oprigtig, dyb, aldeles sand, ganske skaanselløs Syndsbekjendelse, det er den fuldkomne Kjerlighed, en saadan Syndsbekjendelse det er at elske meget.

Nu er Talen forbi. Men ikke sandt, m. T., om end Pharisæerne have dømt, at hiin Qvinde høist upassende trængte sig ind ved et Gjestebud: idag er hun dog vel ikke kommet paa urette Sted, mellem Skriftestolen og Alteret! O, glem Taleren, som her har talet, glem hans Kunst, hvis han ellers har udviist nogen, glem hans Feil, som maaskee vare mange, glem Talen om hende – men glem ikke hende; hun er paa denne Vei en Veileder, hun som elskede meget, og hvem derfor de mange Synder bleve forladte. Hun er langt fra at være noget afskrækkende Billede, hun er tvertimod mere tilskyndende end alle Talers Tilskyndelser, naar det gjælder om at følge hiin Indbydelse, som fører til Alteret »kommer hid alle I, som arbeide og ere besværede«; thi der gaaer hun i Spidsen, hun som elskede meget, hun som derfor ogsaa fandt Hvile for sin Sjel i at elske meget, ja eller i at hendes mange Synder bleve hende forladte, ja, eller, hun som, fordi hun elskede meget, fandt Hvile derved, at hendes mange Synder bleve hende forladte.